

KNMVD

3 FEBRUARI 2022

REINARD EVERTS

Wolven in Nederland

De feiten op een rij

- Eerste bevestigde wolvenaanval: 7 maart 2015 (Westerbork (Dr) & Nieuw-Amsterdam (Dr))
- Tot 1 februari 2022: 473 meldingen bij BIJ12
 - 1185 dode dieren (gemiddeld 2,5 per incident)

De feiten op een rij

- Van 54 meldingen oorzaak nog niet bekend
 - Vrijwel allemaal vanaf begin 2022
- 419 meldingen met uitslag
 - 58x 'geen resultaat' of 'niet bekend' (14%)
 - 45x 'hond' (11%); 117 dode dieren
 - 2,6 dode dieren per incident (range 1-38)
 - na correctie hoogste uitschieter: 1,8 per incident
 - 284x 'wolf' (68%); 830 dode dieren
 - 2,9 dode dieren per incident (range 0-31)
 - na correctie hoogste uitschieter: 2,8 per incident

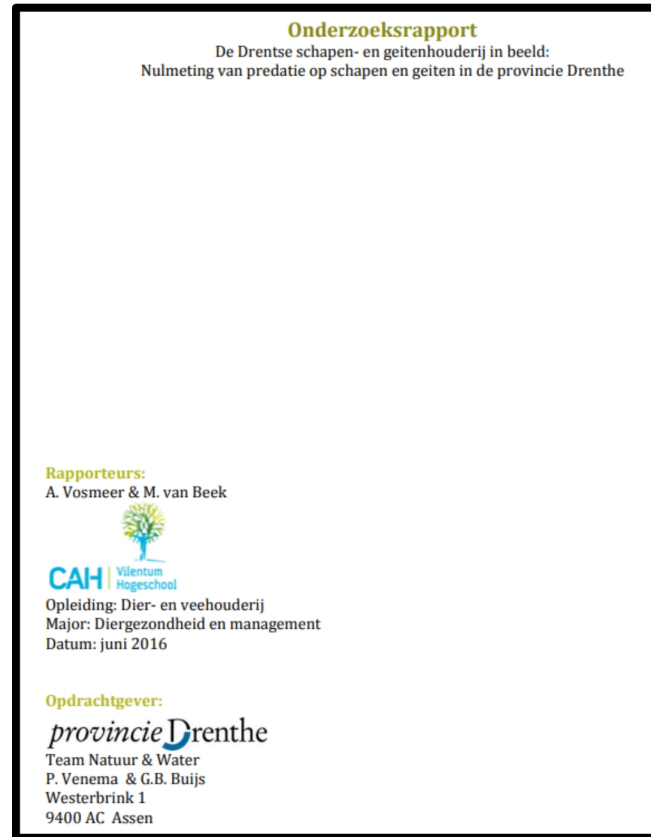
En de vos?

- 28x 'vos' (7%); 41 dode dieren
 - 1,5 dode dieren per incident (range 0-8)
 - na correctie hoogste uitschieter: 1,3 per incident
- Speelt vol wellicht ook een rol als aaseter, waardoor er bijtwenden en DNA op een karkas komt?

Taxaties door NSFO (sinds 2020)

- 10 taxaties (allen stamboekschapen)
 - 7x wolf (70%)
 - 3x hond (30%)

Waar komt het idee vandaan dat honden veel meer schade veroorzaken?

Datum rapport: juni 2016

Rapport Provincie Drenthe

- Op een totaal van 42.996 schapen binnen de steekproef is in 2015 0,65% gewond en 0,96% gedood
- Bij 870.000 schapen zouden dat 8.352 dieren zijn op jaarbasis

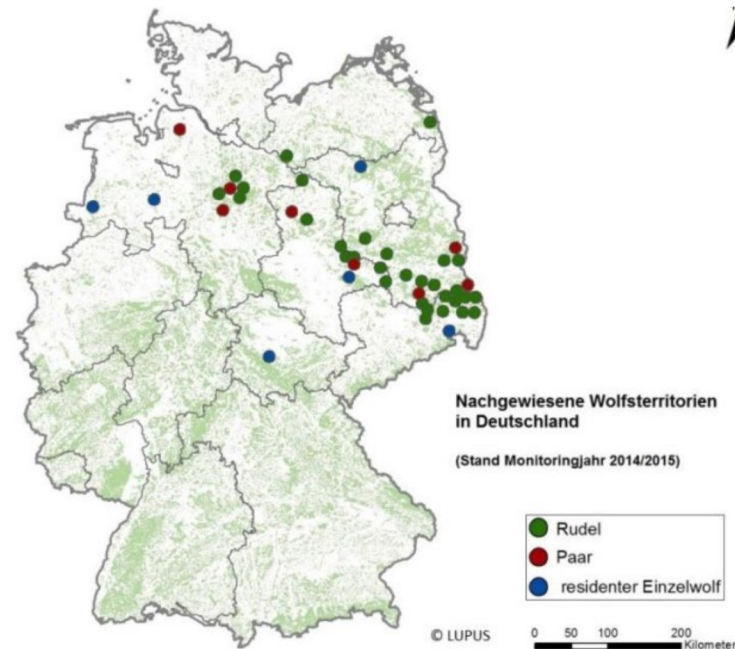

Abbildung 2: Wolfenpopulatie Duitsland 2014 (Lausitz)

Verdere uitsplitsing rapport: cijfers 2015

(412 'gedode' dieren)

- 77 gedode dieren door (volgens houder) hond
- 209 gedode dieren door (volgens houder) vos
 - Waarvan 175 lammeren. Als aaseter of predatie?
- 60 gedode dieren door (volgens houder) kraai
 - Als aaseter?

Verdere uitsplitsing rapport: cijfers 2015

(412 'gedode' dieren)

	<i>n</i> (o.b.v. Drenthe 2015)	% gedode dieren	Extrapolatie NL
Totaal	412 van de 42.996	0,96%	8.352
Hond	77 van de 42.996	0,002%	1.558
Vos	209 van de 42.996	0,049%	4.229
Kraai	60 van de 42.996	0,001%	1.214

Opvallend: in 2013 en 2014 samen 'maar' 284 dode schapen. In 2015 dus bijna verdubbeling

Eerste bevestigde wolvenaanval: 7 maart 2015 (Westerbork (Dr) & Nieuw-Amsterdam (Dr))

Conclusies

- Wolvenschade lijkt qua aantal incidenten veel belangrijker dan hondenschade
- Aantal gedode dieren per incident ligt bij wolven hoger dan bij honden
- Rapport Provincie Drenthe geeft heel andere uitkomsten dan links en rechts gesuggereerd wordt

Hoe nu verder met de wolf?

“Aangezien wolven territoriaal zijn hangt het optreden van schade aan vee samen met de aanwezigheid van wolven en niet zozeer met de aantallen die aanwezig zijn in een territorium of gebied”

“Er is momenteel geen onderzoek dat een causaal verband aantoont tussen legaal afschot van wolven en vermindering van predatie op vee”

Antwoorden Kamerbrief 14 december 2021, DGNVLG / 21298060

Hoe nu verder met de wolf?

Article

Conflicts with Wolves Can Originate from Their Parent Packs

Diederik van Liere ^{1,*}, Nataša Siard ², Pim Martens ³ and Dušanka Jordan ²

¹ Institute for Coexistence with Wildlife, Heuvelweg 7, 7218 BD Almen, The Netherlands

² Department of Animal Science, Biotechnical Faculty, University of Ljubljana, Groblje 3, 1230 Domžale, Slovenia; nataša.siard@bf.uni-lj.si (N.S.); dusanka.jordan@bf.uni-lj.si (D.J.)

³ Maastricht Sustainability Institute, Maastricht University, P.O. Box 616, 6200 MD Maastricht, The Netherlands; p.martens@maastrichtuniversity.nl

* Correspondence: dvanliere@icwildlife.eu

Simple Summary: Conflicts with wolves arise because wolves kill farm animals, especially sheep, or approach humans. It is expected that young wolves learn from their parent pack (PP) what their prey is and if it is safe to be near humans. To confirm this, we researched whether the behavior of young migrating wolves (loners), after they leave the pack, resembles PP behavior. Fourteen loners entering the Netherlands between 2015 and 2019 could be identified and genetically linked to their PPs. Loner and PP behavior was similar in 10 out of 14 cases. Like their PPs, some young wolves killed sheep and were near humans, others killed sheep and did not approach humans, while two loners were unproblematic, they did not kill sheep nor were they in proximity to humans. Thus, the PP behavior did predict loner's behavior and conflicts may be similar between young wolves and their PPs. However, conflicts need not arise. To achieve that, new prevention methods are proposed to teach wolves in the PP not to approach sheep and humans. As a result, new generations may not be problematic when leaving the PP.

Van Liere et al. 2021

Table 3. Fourteen identified loners that were genetically linked to a parent pack, with their ID number, and references to their parent pack regarding location (N: Niedersachsen; MV: Mecklenburg-Vorpommern; B: Brandenburg; S: Sachsen), killing of sheep and proximity to humans in the period May of the loner's birth year (or possible birth years) to March of the next year.

Loner Nr	Loner's ID Nr	Location/Land in Germany	Killing of Sheep	Proximity
1	GW386m	Truppenübungsplatz, Munster/N	Yes [52,85]	Yes [50,69,86]
2 ^a	GW620f	Ueckermünder Heide/MV	No	No
3	GW657m	Cuxhaven Langes Moor/N	Yes * [52]	No
4 ^b	GW843m	Babben Wanninchen/B	No	No
5	GW680f	Lübtheener Heide/MV	Yes [87,88]	No
6 ^c	GW955m	Barnstorfer Moor/N	Yes * [52,89]	Yes [90]
7 ^c	GW913m	Barnstorfer Moor/N	Yes * [52,89]	Yes [90]
8	GW954f	Schneverdingen/N	Yes * [52]	Yes [91]
10	GW763f	Daubitz/S	No	No
11 ^b	GW998f	Babben Wanninchen/B	Yes [84]	No
13	GW960f	Göhrde pack/N	No	No
15	GW893m	Eschede/Rheinmetall/N	Yes * [52]	No
16	GW965f	Die Lucie/N	Yes * [52]	No
17 ^a	GW849f	Ueckermünder Heide/MV	Yes [82,83]	No

*: DNA analysis demonstrated parent pack was involved in killing sheep; ^{a, b, c}: same letters are siblings.

Van Liere et al. 2021

- “the availability of sheep cannot explain why there are loners that do not kill sheep”
- “the behavior of parent packs significantly predicts the behavior of their migrating offspring. Parent packs that killed sheep and were or were not regularly seen near humans or human settlements had similarly behaving loners”

Beheersen van wolven

- Er moet aan drie cumulatieve criteria voldaan worden:
 - (1) er moet sprake zijn van een in het Verdrag van Bern c.q. Habitatrichtlijn genoemd doel (bijvoorbeeld onderzoek, openbare veiligheid of het voorkomen van ernstige schade aan vee);
 - (2) bevredigende alternatieven voor het beoogde ingrijpen ontbreken; en
 - (3) het ingrijpen staat niet in de weg aan het bereiken van een goede staat van instandhouding.

1. Voorkomen ernstige schade

- 24 verschillende wolven geïdentificeerd bij 122 incidenten

- 7x 1 incident
- 7x 2 incidenten
- 2x 3 incidenten
- 2x 5 incidenten
- 2x 6 incidenten
- 1x 7 incidenten
- 1x 8 incidenten
- 1x 13 incidenten
- 1x 45 incidenten

} 48% incidenten
door 8% van de wolven

} 78% incidenten
door 33% van de wolven

2. Bevredegende alternatieven ontbreken

- Sommige wolven gaan ook over 120 cm netten heen
 - Drenthe
 - Noord-Brabant
- Wat hebben deze netten voor impact op hazen, reeën en ander wild?

3. Goede staat van instandhouding

Table 1. Identified loners that have entered the Netherlands (NL), numbered chronologically with their ID number (nr) based on DNA analyses (f: female; m: male), references of loners including ID numbers, date and location of first detection in the Netherlands, age, year of birth and method of age determination (G: first genetic detection; A: autopsy; C: capture in the pack; F: first litter; without a letter: uncertain) and location of parent pack (N: Niedersachsen; MV: Mecklenburg-Vorpommern; B: Brandenburg; S: Sachsen; n.k.: not known).

Loner Nr	Loner's ID Nr	References with ID Nr	Date First Detection NL	Location First Observation NL	Age in Months/ Year of Birth	Parent Pack/ Land in Germany
1	GW386m	[32,57]	07/03/15	Bargerveen	10/2014G	Truppenübungsplatz in Munster Nord/N
2 ^a	GW620f	[49,58]	03/09/16	Beuningen	16/2014 or 2015	Ueckermünder Heide/MV
3	GW657m	[46]	03/03/17	Veeningen near highway A28	22/2015A	Cuxhaven Langes Moor/N
4 ^b	GW843m	[32,45]	14/10/17	Laag Zuthem	30/2015A	Babben Wanninchen/B
5	GW680f	[32,47,59,60]	19/12/17	Forest Hardenberg	18/2016C	Lübtheener Heide/MV
6 ^c	GW955m	[32]	21/02/18	Betuwe area, river Nederrijn	9/2017F	Barnstorfer Moor/N
7 ^c	GW913m	[32,44]	05/03/18	Lottum- Venlo area	10/2017A	Barnstorfer Moor/N
8	GW954f	[32]	18/03/18	Benneveld	10/2016 or 2017	Schneeverdingen/N
9	GW953m	[32]	18/03/18	Beckum	n.k.	n.k.
10	GW763f	[32]	04/04/18	Boijl	11/2015 or 2016	Daubitz/S
11 ^b	GW998f	[32,61,62]	03/05/18	Langezwaag	24/2016C	Babben Wanninchen/B
12	GW979m	[32,63,64]	16/06/18	Buitenpost	n.k.	n.k.
13	GW960f	[62]	01/08/18	Midden Veluwe	14/2017G	Göhrde pack/N
14	GWxxxf	[32,62]	03/10/18	Orvelte	n.k.	n.k.
15	GW893m	[32,65]	05/01/19	Damsholte	20/2017G	Eschede/Rheinmetall/N
16	GW965f	[32,66]	22/02/19	Lemelerveld	21/2017G	Die Lucie/N
17 ^a	GW849f	[32,48]	29/03/19	Hooghalen	21/2017C	Ueckermünder Heide/MV

a, b, c: same letters are siblings.